

**EERSTE WAARNEMING VAN DE SLANKE
GROENVLEUGEL *AILOPUS THALASSINUS*
IN NEDERLAND (ORTHOPTERA)**

*Sylvia van Leeuwen, Kees Greidanus &
Nanne Nauta*

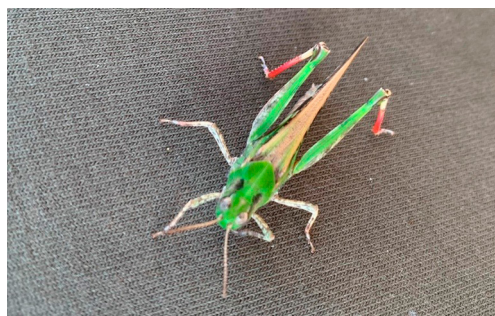
Op 27 augustus 2024 werd op de akker 'De Grote Hoek' op landgoed Beerschoten in De Bilt (UT) een opvallende sprinkhaan gezien. Het betrof een bezoek van een aantal monitoring-vrijwilligers met medewerkers van het Utrechts Landschap. De sprinkhaan sprong uit de vegetatie tevoorschijn net nadat boswachter Joris Hellevoort aan de vrijwilligers gevraagd had of er ook iets bijzonders gevonden was. Het vrouwtje werd gefotografeerd (fig. 1-2) en door ons ingevoerd op Waarneming.nl (Amersfoortcoördinaten 142 457). Bij het uploaden van de foto's gaf de beeldherkenning *Aiolopus thalassinus* (Fabricius, 1781) als soortnaam. Dit is een soort die niet uit Nederland bekend is. De determinatie werd bevestigd door de validatoren van Waarneming.nl en later door Florin Rutschmann. Op 7 september 2024 is de akker opnieuw bezocht om na te gaan of er meer individuen aanwezig waren. Een derde deel van de akker was inmiddels bewerkt. Het lukte niet de soort terug te vinden.

De slanke groenvleugel heeft een zeer groot ver-

spreidingsgebied. Hij is bekend van Zuid-Europa (van de Canarische eilanden en Madeira tot in Griekenland en Zuid-Rusland), Afrika, het Arabisch schiereiland, Azië en Australië (GBIF.org). In West-Europa loopt de noordelijke verspreidingsgrens net boven Parijs tot aan Luxemburg (fig. 3). De dichtstbijzijnde populaties in Duitsland bevinden zich op ruim 300 km van Bilthoven, bij Wiesbaden (Seehausen 2016).

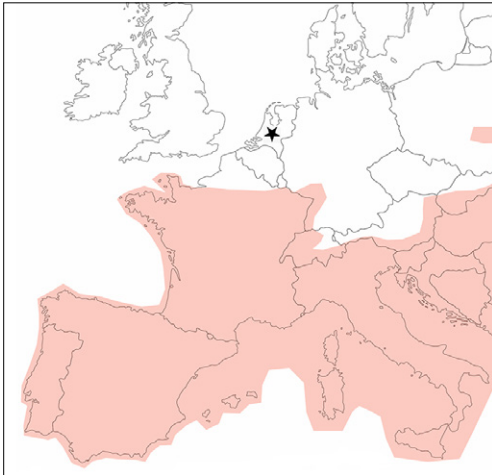
Imago's zijn te vinden van eind juli tot oktober met een zwaartepunt in augustus (Bellmann et al. 2020). Het is een warmte- en vochtminnende soort, die vooral gevonden wordt in rivierlandschappen, moerasgebieden, oevers van kleine plas- sen en natte weilanden (Pyrgus.de, Bellmann et al. 2020). Imago's kunnen ook gevonden worden in droge habitats zoals op ruderaal plekken of in zandige of grinderige gebieden (Bellmann et al. 2020).

De locatie waar de slanke groenvleugel werd gevonden past in de laatste categorie. Landgoed Beerschoten is gelegen op de zandgronden van de Utrechtse heuvelrug, en akker 'De Grote Hoek' is beslist geen vochtige biotoop, al lopen er wel watervoerende sloten langs. Het is een van de akkers die het Utrechts Landschap beheert met als doel de zeldzame akkerplanten te behouden of te herintroduceren (Verbeek & Prins 2020). De akker is ingezaaid met wintergraan waartussen veel



Figuur 1-2. *Aiolopus thalassinus*, vrouwtje. De Bilt, landgoed Beerschoten, akker De Grote Hoek, 27.VIII.2024. Foto's Sylvia van Leeuwen (links) en Nanne Nauta (rechts).

Figure 1-2. *Aiolopus thalassinus*, female. De Bilt, estate Beerschoten, field De Grote Hoek, 27.VIII.2024. Photos Sylvia van Leeuwen (left) and Nanne Nauta (right).



Figuur 3. Verspreiding van *Aiolopus thalassinus* in West-Europa. De vindplaats bij Bilthoven is met een ster aangegeven. Bron: Observation.org, GBIF.org.
Figure 3. Distribution of *Aiolopus thalassinus* in Western Europe. The new locality near Bilthoven is indicated with a star. Source: Observation.org, GBIF.org.

akkeronkruiden groeien (fig. 4). Aan twee kanten van de akker zijn kruidenrijke zomen ontwikkeld. In 2015 is het Utrechts landschap gestart met een programma om de akkerflora in de akker te verbeteren en een groepje vrijwilligers monitort er de planten, insecten en vogels.



Figuur 4. Akker De Grote Hoek, landgoed Beerschoten, De Bilt, 9.vii.2024. Foto Sylvia van Leeuwen.
Figure 4. Field De Grote Hoek, estate Beerschoten, De Bilt, 9.vii.2024. Photo Sylvia van Leeuwen.

Aiolopus thalassinus behoort tot de subfamilie Oedipodinae (familie Acrididae). Dit zijn allen vrij robuuste, meest grondbewonende veldsprinkhanen, met een in zij aanzicht rechthoekige voorrand van de kop. Vanwege de groene achtervleugels is *A. thalassinus* niet met andere Nederlandse veldsprinkhanen te verwarren. Binnen de Europese sprinkhanenfauna lijkt ze vooral op *Aiolopus strepens* (Latreille, 1804) en *A. puissanti* Defaut, 2005. De eerste is minder slank en heeft ook bredere achterdijen. Het verschil met *A. puissanti* is lastiger. Deze heeft dezelfde slanke vorm, maar de vleugels zijn egaler gekleurd (Sardet et al. 2015).

Hoe de slanke groenvleugel landgoed Beerschoten heeft bereikt is onbekend. Gezien de grote afstand tot de meest nabije populatie in Zuid-Duitsland is het niet waarschijnlijk dat het dier de afstand geheel op eigen kracht heeft afgelegd. Mogelijk is het dier meegelift met vakantieverkeer en daarna gaan rondzwerven. Omdat slechts eenmalig één exemplaar is waargenomen, is hier waarschijnlijk sprake van een dwaalgast. De tijd zal leren of de soort vaker in Nederland gezien wordt of toch ergens een populatie heeft.

Opvallend genoeg werd op 8 september 2024 een foto van *Aiolopus strepens* (Latreille, 1804) inge-

voerd op Waarneming.nl (fotograaf Martin van Houwelingen).
Dit betrof een vrouwtje in de bebouwde kom van Boven-Hardinxveld (ZH). Dit dier is ongetwijfeld meegekomen met vakantiegangers.

Wij bedanken Roy Kleukers voor zijn redactionele commentaar en aanvullingen op een eerdere versie van deze tekst en het maken van figuur 3.

LITERATUUR

- Bellmann, H., F. Rutschman, C. Roesti & A.S. Hochkirch 2020. Veldgids sprinkhanen en krekels van Europa. – KNNV Uitgeverij, Zeist.
- GBIF 2010. Species profile: *Aiolopus thalassinus*. – lucngisd.org/gisd.
- Prygus.de 2024. *Aiolopus thalassinus* (Fabricius, 1781). – Prygus.de/Aiolopus_thalassinus.
- Sardet, É., C. Roesti & Y. Braud 2015. Cahier d'identification des Orthoptères de France, Belgique, Luxembourg et Suisse. – Biotope, Mèze.
- Seehausen, M. 2016. Ein neuer Fundort von *Aiolopus thalassinus* (Fabricius, 1781) an der nördlichen Verbreitungsgrenze in Hessen (Orthoptera: Acrididae). – *Articulata* 31: 45-48.
- Verbeek, P.J.M. & U. Prins 2020. Herstel akkerflora, akkers van Stichting Het Utrechts landschap 2016-2020. – Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

SUMMARY

First record of the slender green-winged grasshopper *Aiolopus thalassinus* in the Netherlands (Orthoptera)

On August 27, 2024 a female of *Aiolopus thalassinus* was seen at the edge of a field on estate Beerschoten near Bilthoven (province of Utrecht). This is the first record of this grasshopper in the Netherlands. The nearest known localities lie about 350 km away in northern France and southern Germany. Although the species seems to expand its range to the north and the Dutch locality is rather far from built-up area, it seems most likely that the specimen was introduced here accidentally.

S. van Leeuwen
Bilthoven
fbsylvia@xs4all.nl

K. Greidanus
Bilthoven
keesgreidanus@gmail.com

N. Nauta
Utrecht
nnauta@xs4all.nl